

פרק השוכר את הפועל

פתיחה (ע"פ המאירי):

מתניתין

הפרק שלפנינו משלים את פרטי איסורי יין נסך שנתבארו לעיל. ומתוך כך, התבארו בו גם קצת מדיני שאר איסורים.

ובדרך זו, יתחלקו עניני הפרק לששה חלקים:

הראשון: איסור הנאת יין נסך, ושכרו, ודמיו. השני: דין תערובת יין נסך, וסתם יינם.

השלישי: השלמת דיני נכרי שהתיחד אצל היין, אם ברשות ישראל אם בדרך אחרת.

הרביעי: דיני תערובת שאר איסורי הנאה.

החמישי: כיצד להכשיר כלי גת, שיש חשש שמעורב בהם יין נסך.

הששי: כיצד להכשיר כלים של גויים, שהשתמשו בהם לבישול, אכילה או שתיה, ובלוץ בהם טעם איסור.

כבר התבאר לעיל (נד' ב'), שעבודה זרה א-ב תופסת דמיה. כלומר, לא זו בלבד שהיא עצמה אסורה בהנאה, אלא אף אם מכרה, וקיבל עבורה כסף, הכסף נאסר בהנאה. למדנו זאת, מהאמור בתורה בענין עבודה זרה (דברים ז' כו') "והיית חרם כמחר", ודרשינן, "כל שאתה מהיה ממנו, הרי הוא כמוהו".

דין זה שייך גם ביין נסך, כיון שהתנסך לעבודת כוכבים, דינו כעבודת כוכבים, ואוסר את דמיו. (1)

במשנתנו יבואר, שהחמירו חכמים חומרא נוספת ביין נסך, שלא זו בלבד שתופס את דמיו, אלא אף השכר שמשתכרים מעבודה ביין נסך, אסור בהנאה.

גוי, **השוכר את הפועל היהודי**, (2) לעשות עמו מלאכה **ביין נסך**, (3) כגון להריקו מכלי

אך מכל מקום חליפיו אסורים מדרבנן כמו עבודה זרה עצמה. ולפי זה, איסור שכרו הוא תרי דרבנן. א. גזרו שכרו אטו דמיו, ב. גזרו דמיו אטו דמי עבודה זרה.

2. אבל ישראל השוכר פועל יהודי כדי לעשות עמו מלאכה ביין נסך, כגון כדי לאבדו ולבערו מהעולם, שכרו מותר. (גמ' לקמן סג' ב', ועיין חתם סופר).

3. בפשטות, המשנה עוסקת ביין נסך ממש, כגון ששכשך בו הגוי את ידו לשם עבודה זרה.

1. הלחם משנה (הלכות מאכלות אסורות ריש פרק יא') כתב, שעבודה זרה עצמה ישנם שני לאוים, הא' : "לא ידבק בידך מאומה מן החרם". והשני: "לא תביא תועבה אל ביתך". אך בתקורות עבודה זרה ויין שנתנסך לעבודה זרה, אין בהם משום "לא תביא תועבה אל ביתך".

ולפי זה, כתב החתם סופר, יין נסך אינו תופס את דמיו מן התורה. כיון שתפיסת דמים נלמדת מ"לא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו", ופסוק זה לא נאמר בתקורות עבודה זרה.

אל כלי, או להעבירו ממקום למקום, (4) **שכרו** (5) **אסור** בהנאה לכל העולם. (6)

ופסק הרמב"ם כדעת הבבלי, ולכן אם לא קיבל שכר בפועל אין למשכנו מנכסיו.

6. **הריטב"א** הוכיח מהגמרא לקמן (סב' ב', "ההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינם, יהבו ליה חיטי באגרא, אתא לקמיה דרב חסדא, אמר ליה, זיל קלינהו וקברינהו") ששכר יין נסך אסור לכל העולם, ולא רק לפועל. וכן הוכיחו התוספות והר"ן, מלשון המשנה "שכרו אסור", משמע שאסור לכל העולם. וכן דעת הרמב"ם.

ברם, יש אומרים, (אורחות חיים, סימן כג') הלכות יין נסך ריש אות לב', והביאו הבית יוסף יו"ד ריש סי' קל"ג), כיון שאיסור זה אינו אלא קנס, אינו אסור אלא לפועל עצמו, אבל לאחרים, שרי. ולכן, בדיעבד טוב שיטול את השכר ויתננו לעניים, משיניחנו לגוי.

ונראה, שיסוד המחלוקת תלוי בנדון שהובא בהערה הקודמת. לדעת הרמב"ם, גדר הקנס הוא, שכשם שישן נסך תופס את דמיו, הוא הדין שתופס את שכרו. ואם כן, כשם שדמיו אסורים בהנאה לכל העולם, אף שכרו אסור בהנאה לכל העולם.

אך לדעת האורחות חיים, קנסו את הפועל משום שהתעסק בעבירה, ואם כן, אין מקום לקנוס כי אם את הפועל עצמו, אבל לאחרים שרי.

והנה, לשיטת האורחות חיים לכאורה יקשה מהגמרא שהביא הריטב"א לעיל, "ההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינם, יהבו ליה חיטי באגרא, אתא לקמיה דרב חסדא, אמר ליה, זיל קלינהו וקברינהו", ומבואר שהשכר אסור לכל העולם, דאי לאו הכי, מדוע שרף את החיטים שקיבל בעד היין ולא נתנם לעניים?

ובהגהות חשק שלמה (לקמן סב' ב') תרץ, שם מדובר כשהיה שכרו מרובה, ובמקרה ששכרו מרובה אף לדעת האורחות חיים קנסוהו

הגמרא הסתפקה, מה הדין אם שכרו לעבוד ב"סתם יינם", והסיקה, שגם במקרה זה שכרו אסור.

ברם, כל זה דוקא בזמן חז"ל, שדרך הגויים היה לנסך יין לאליליהם, אבל בזמן הזה שאין דרך האומות לנסך יין לע"ז, אין היין אסור אלא בשתייה, ומותר בהנאה, ושכרו גם כן מותר. (רמ"א יו"ד קלג' א'. ועיין שם בט"ז בשם מהר"ם פדוואה).

4. **רש"י**. ומבאר החתם סופר, שאם היה שוכרו כדי לעשות מלאכה בגוף היין, הגורמת להשבחתו, היה שכרו אסור מדינא, ולא רק מגזירת חכמים. כיון ש"אומן קונה בשבח כלי", והרי הוא כאילו מכר לו את היין. והדמים שקיבל הם דמי יין נסך, ואסורים.

5. דעת רוב הפוסקים, (הרשב"א בתורת הבית, והביאוהו להלכה הטור והשלחן ערוך יו"ד קל"ג), שגם אם עשה עמו בחנם, בשכר טובת הנאה, ממשכנים אותו מנכסיו כנגד שכרו. ומקור דבריהם מהירושלמי.

ברם הרמב"ם (פרק יג' מהלכות מאכלות אסורות, הל' טו'), לא הביא דין זה, ומשמע, שאין ממשכנים מנכסיו כנגד שכרו.

ומבאר האור שמח, לדעת הרמב"ם, הבבלי בסוגיתנו חולק על הירושלמי, וסובר, שגדר הקנס הוא שכשם שישן נסך אוסר את דמיו, כך גם אוסר את שכרו. ואם כן, ודאי לא שייך לאסור כי אם במקום שקיבל שכר בפועל. ואין מקום למשכנו כנגד שכרו.

אך הירושלמי סבר, שקנסו את הפועל משום שהתעסק בעבירה. ולכן אם לא קיבל שכר בפועל, הרי עונו גדול עוד יותר, ולכן סבר הירושלמי שיש למשכנו מנכסיו כנגד השכר שהיה יכול להרויח בעבודה זו.

[כד וכו' יין נסך] עליה, שכרה מותר: (9)

גמרא

כאמור במשנתינו, גזרו חכמים לאסור בהנאה שכר עבודת יין נסך.

ומקשה הגמרא: מאי טעמא שכרו אסור? כלומר, מדוע גזרו חכמים לאסור שכר יין נסך יותר משאר איסורי הנאה? (10)

ברם, אם שכרו הגוי לעשות עמו מלאכה אחרת, כגון להעביר לו כדי שמן, אף על פי שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום, שכרו מותר. (7)

וכן, גוי השוכר את החמור של היהודי, על מנת להביא עליה יין נסך, שכרה, היינו מה שקיבל היהודי בעד החמור, אסור בהנאה. לפי שהוא שכר הובלת יין נסך. (8)

אבל אם שכר הגוי את החמור כדי לישב עליה, אף על פי שהניח עובד כוכבים לגינו

לאוסרו לגמרי לכל העולם.

שיטה שלישית מצאנו בדברי הב"ח (יו"ד ריש סימן קל"ג), הלומד בדעת הטור, שגדר הקנס בשכר יין נסך, הוא בדיוק כמו במכירת יין נסך, וכשם שבמכירת יין נסך אם נתן הגוי למוכר את הכסף, ואחר כך נטל את היין, הכסף אסור בהנאה לכל העולם, ואם נטל את היין ואחר כך נתן את הכסף, אינו אסור אלא למוכר, ומותר לשאר העולם, כך הדין גם בשכר יין נסך, שאם נתן הגוי את שכרו מתחילה ואחר כך עשה לו מלאכה, שכרו אסור לעצמו, ומותר לישראל אחר, ואם עשה מלאכה ואחר כך קיבל את השכר, שכרו אסור לכל העולם.

אבל הפוסקים חלקו עליו (עיין ש"ך שם סק"א), וסברו שאין לחלק בין הקדים שכרו לפעולתו, לבין הקדים פעולתו לשכרו, ובכל מקרה שכרו אסור לכל העולם.

7. אביי (לקמן סה' א') העמיד את המשנה באופן ששכרו ליום עבודה בכדי שמן, ולעת ערב, אמר לו העבר לי כד יין. ובמקרה זה, כיון שכבר התחייב לשלם לו שכר עבודתו קודם לכן, שכרו מותר.

ורבא (שם), העמיד את המשנה כגון שאמר לו הגוי, העבר לי מאה חביות, כל חבית בפרוטה, נמצא שכר כל חבית לעצמו. ובמקרה

זה שכרו מותר, חוץ מהפרוטה שקיבל בעד חבית היין. ברם, אם אמר לו, "העבר לי מאה חביות במאה פרוטות", והיתה חבית של יין נסך ביניהן, שכרו אסור. כיון שקבלנות היא, כל השכר מתיחס לכל אחת מהחביות. נמצא שכל מאה הפרוטות הן שכר העברת חבית יין הנסך. (על פי הרמב"ן). ויש שפרשו, שאפשר שחבית זו היא שגרמה את כל השכר, שאם היה מסרב להעבירה, לא היה שוכרו כלל. (הרשב"א והר"ן). ועיין עוד באור שמח (מאכלות אסורות פרק יג' הל' יח').

8. רבינו יונה מפרש, שהתחדש בבבא זו, שגם במקום שלא עשה בעצמו מלאכה ביין נסך, אלא חמורו הוא שעשה בו מלאכה, בכל זאת שכרו אסור.

9. הגמרא (לקמן סה' א') מבארת, שהתחדש בסיפא, שאף על פי שדרך הרוכב להניח את כד יינו על החמור, מכל מקום, כיון שאם לא יניח, ודאי אינו מנכה לו מן השכירות, נמצא ששכר החמור אינו על הנחת הכד, לכן שכרו מותר. ועיין עוד בתפארת ישראל.

10. באור הגמרא על פי התוספות (ד"ה מאי טעמא). ולשיטתו, כבר מתחילה ידענו שהאיסור

מקודשת. ולא גזרו איסור אפילו על דמי איסור הנאה, מחמת איסור הגוף. וכל שכן שאין לגזור איסור על השכר מחמת איסור הגוף.⁽¹²⁾

אלא, הואיל ויין נסך תופם [אוסר] את דמיו מהתורה כעבודת כוכבים, לכן גזרו על

אילומא, אם תאמר, הואיל ויין נסך גופו אסור בהנאה, לכן גזרו על שכרו נמי, שיהא אסור, כדי שלא יבואו להתיר את גופו,

אין לומר כן, שהרי ערלה וכלאי הכרם, דאסורין בהנאה, ובכל זאת תנן (קידושין נו' ב') שאם מכרן, וקידש אשה בדמיה, ו⁽¹¹⁾

וביתר באור, מכאן האבני מילואים (קונטרס אחרון תשובה כא') על פי המבואר בר"ן בסוגיתנו, שבאיסורי הנאה, כיון שאסור למוכרם, אין להם שויות ממון, ולכן אפילו אם מכרן, הרי המעות שקיבל נחשבים אצלו כמתנה או כגזל. כיון שגוף החפץ אינו שוה ממון.

ולכן, אם מכרן וקידש בדמיהם מקודשת, כיון שהדמים אינם נתפסים באיסור, והרי הם כמעות מתנה אצלו. אך אם קידש בגופן, אינה מקודשת, כיון שאין לגוף הערלה שום שויות ממון, ובקידושי אשה בעינן שיגיע לידה ממון כמו במכירה.

ולפי זה, אם קידש באיסורי הנאה, אפילו אם האשה היתה חולה שיש בה סכנה, שמוותר לה ליהנות מאותם איסורי הנאה, מכל מקום כיון שאין להם שויות ממון, לא יחולו הקידושים. ועיין עוד באור אחר בדברי התוספות בהגהות ר' ח"ל מייזליש.

12. רש"י לעיל (נד' ב') מפרש, שערלה וכלאי הכרם, הגם שאינם תופסים את דמיהם, ואם מכרן יכול לקדש בהם אשה, מכל מקום למוכר עצמו אסור ליהנות מהם מדרבנן.

והקשו התוספות, אם כן שמה אף משנתינו לא באה לאסור אלא על הפועל עצמו ולא לכל העולם?

ותרצו, שלשון "שכרו אסור", משמע, אסור לכל העולם. ולא רק על הפועל. (אמנם לעיל הע' 6, הבאנו שיטות שונות בזה עיין שם).

בשכר יין נסך אינו מעיקר הדין, אלא מגזירת חכמים. והשקלא וטריא בגמרא הוא לבאר מדוע רק ביין נסך גזרו ולא בשאר איסורים.

אך ברמב"ן נראה, שבתחילה סברה הגמרא שאיסור שכר יין נסך הנו מעיקר הדין. וסברה הגמרא שטעם האיסור משום שכל דבר האסור בהנאה אף שכרו אסור. והוכיחה מערלה וכלאי הכרם שאסורים בהנאה ובכל זאת דמיהם מותרים לגמרי. וכל שכן שכרם.

הר"ן דחה את פירושו, כיון שלפי דבריו על כרחך הנדון במשנה לאסור את השכר רק על הפועל עצמו, כיון שלא יתכן שהיתה הוא אמינא לומר ששכר ערלה וכלאי הכרם יאסר לכל העולם, בשעה שדמיהם מותרים. ואם כן קשה מלשון המשנה "שכרו אסור", דמשמע שאסור על כל העולם, ולא רק על הפועל עצמו.

11. אבל אם קידש בגוף הערלה אינה מקודשת. משום שאין בה שווה פרוטה. והקשו התוספות, הרי אף בגוף הערלה אפשר ליהנות הנאה שיש בה שווה פרוטה, כגון אם יהנה מהן שלא כדרך הנאתן, או מאפרם, כדין כל הנשרפים שאפרם מותר?

ותרצו: כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למוכרו מן התורה, כמו כן אסור לקדש בו אשה. כיון שבקידושי אשה למדנו "קחה קחה" משדה עפרון, ודינה כמכירה. ולכן אף בדיעבד אם קידש בו אשה אינה מקודשת, כיון שאינו כמכירת שדה עפרון שהיתה מכירה בעד דבר שיכול לקנות בו חפץ או שאר הנאות.

שכרו, שלא יבואו להתיר את דמיו.

אך בשאר איסורי הנאה שאין איסור על הדמים, רק על הגוף, אין לחוש שאם נתיר את שכרו יבואו להתיר את הגוף.

ועדיין קשה, הרי **שביעית, דתופסת את דמיה**, כמבואר בגמרא לעיל (נד' ב'), מדכתיב "כי יובל היא קדש תהיה לכם", דרשינן, "מה קדש תופס את דמיו ואסור, אף שביעית תופסת את דמיה ואסורה".

ובכל זאת **תנן** (שביעית פרק ח' משנה ד'): (13) **"האומר לפועל, הילך דינר זה, ולקוט לי**

בו [כלומר בשוין] ירק של שביעית (14) **היום, שכרו אסור.**

כיון שאמר "לקוט לי בו", הרי זה לשון מכר, וכאילו אמר לו "מכור לי ירק בשוי האיסור". ולכן הדינר נתפס בקדושת שביעית, ואין להשתמש בו אלא לצרכי אכילה ושתייה וסיכה כדין השימוש בפירות שביעית, וכן אסור להשהותו אחר זמן הביעור (15).

ברם, אם אמר, הילך דינר זה ולקוט לי ירק **היום**, כיון שנותן לו את הדינר כשכר העבודה בלבד, **שכרו מותר**. (16)

16. והטעם, משום דהוי כמו ששכרו ללקוט מציאות, ואין אלו דמי פירות שביעית. והקשו התוספות, למאן דאמר "המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו", אם כן המלקט קנאם, וכשנתנם לבעל הבית בעד הדינר נמצא שמוכר לו פירות שביעית? ותרצו, אף על פי שזכה בפירות קודם לכן, לא חשיב כמוכר פירות שביעית, כיון שהוא פועל, ויד פועל כיד בעל הבית.

ובאופן אחר תרצו: הא דאמרינן "לא קנה חבירו", רצונו לומר, שהמגביה יכול לזכות במציאה לעצמו, אך אם אינו מתכוין לזכות לעצמו, אינו קונה כלל עד שיתן לבעל הבית. ולכן בפועל שאינו מתכוין לקנות, לא קנה עד שיבואו הפירות ליד בעל הבית.

אמנם האחרונים (עיין רש"ש) תמהו על דברי התוספות, שהרי גמרא ערוכה היא במסכת בבא מציעא (י' א') שבפועל אמרינן "יד פועל כיד בעל הבית", ואף למאן דאמר "המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו", אם שכר את הפועל ללקוט עבורו מציאות קנה בעל הבית את כל המציאות שמצא? ועיין באמרי צבי, שישב בדוחק.

13. אמנם שם, הובאו הבבות בסדר הפוך — "האומר לפועל, הילך איסור זה ולקט לי ירק היום, שכרו מותר. לקט לי בו ירק היום שכרו אסור".

14. מדובר כמובן בירק שמותר ללקוט בשביעית. כגון ירק שאין דרך בני אדם לזורעו. עיין **רמב"ם** (הלכות שמיטה ויובל פרק ד' הל' ג'). וברמב"ן על התורה (ויקרא כה' ה').

15. ברש"י משמע, ששכרו אסור מעיקר הדין, כיון שלשון "לקוט לי בו" משמע מכירה. ברם ברמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פרק ו' הל' יב') משמע שמעיקר הדין בכל מקרה שכרו מותר, כיון שאין כאן מכירה ממש, אלא שכר עבודה, אלא קנס הוא שקנסוהו לאסור שכרו.

ומבאר הרדב"ז, אם אמר לפועל "הילך דינר זה, ולקוט לי ירק", משמע שהוא שכור לכל אותו היום ללקוט ירקות, ואם כן אין כאן שכר על הירק אלא על יום העבודה. ובזה לא שייך לקונסו כלל. אך אם אמר "לקוט לי בו ירק", אינו שכיר לכל היום, ואפשר שילקוט במשך שעה שוה איסור ירק, נמצא שאינו שכיר יום אלא שכיר ירק. ובזה שייך שפיר לקונסו.

"חמרין", ומתוך דברי האמוראים שדנו בבאור הברייתא, יתבאר לנו מהו הקנס שקנסו בחמרין.

דתניא בברייתא, "החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית, שכרן שביעית".

הסתפקו האמוראים: מאי "שכרן שביעית"?

אילימא, דיהבינן להו שכר מפירות שביעית, כלומר, אם נאמר, שהברייתא עוסקת במקרה שעשו מלאכה מותרת בפירות שביעית, ובא התנא ללמדנו שמותר לשלם להם את שכרם בפירות שביעית,

אין לומר כך, שאם כן, נמצא זה, השוכר, פורע את חובו לחמרין, מפירות שביעית, והתורה אמרה (ויקרא כה' ו') "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה", ומכאן דרשו חכמים, שפירות שביעית הותרו רק להנאת אכילה, ולא לסחורה. ותשלום חוב אינו הנאת אכילה. (18)

הרי מבואר, שאף על פי שהשביעית תופסת את דמיה, מכל מקום שכרה מותר אף מדרבנן, ולא גזרו בו שום איסור.

וקשה, אם כן מדוע בשכר יין נסך גזרו איסור?

אמר רבי אבהו אמר רב יוחנן: ודאי משום גזירה אין לנו לגזור ולאסור שכרו משום דמיו. אלא קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין, כמבואר להלן, וביין נסך. ודוקא בשני האופנים הללו החמירו, לפי שתופסים את דמיהם, לכן ראו לקנסו בשכר שהוא קצת כעין דמים. אבל בשאר איסורי הנאה, שאין תופסים את דמיהם, מסתבר (17) שלא קנסו.

מבאר הגמרא מהו אותו קנס: יין נסך, הא דאמרן, שקנסוהו לאסור את שכרו.

אך "חמרין" מאי היא? איזה קנס קנסו את החמרין [מובילי תבואה על גבי חמור]?

הגמרא מביאה ברייתא, העוסקת בענין

בשכר ערלה לא גזרו כלל, ואף לפועל עצמו שרי. ולכן כתבו שבשאר איסורים "מסתבר" שלא גזרו כלל.

18. כלומר, כיון שמותר ליהנות מפירות שביעית רק הנאת אכילה, לכן, אם פורע חובו, הרי לא הגיע לידו שום הנאת אכילה מאותם פירות, אלא רק הריוח שפרע את חובו. לכן אסור.

ובגדר הדברים, נחלקו הראשונים: לדעת התוספות (ד"ה נמצא), בכל אופן שנותן פירות שביעית למטרה שאיננה מטרת אכילה, הוי כסחורה. ברם, אם נותן פירות שביעית למטרת אכילה, אף על פי שחליפי הפירות לא יאכלו בקדושת שביעית, כגון שהלוח פירות בשביעית, על מנת שישלמו לו בשמינית, שרי.

17. לשון התוספות. (סוף ד"ה מאי טעמא). ומשמע מדבריו, שאין הכרח לומר שלא קנסו גם בערלה וכלאי הכרם. אלא רק "מסתבר" לומר כך. והקשה הגאון רבי עקיבא איגר, בגליון הש"ס: במה נסתפקו בזה, הרי פשיטא שאין ללמוד שאר איסורים מיין נסך, שהרי בשאר איסורים קתני "מכרן וקידש בדמיהם מקודשת", כלומר שלא אסרו אפילו את דמיהם, וכל שכן שלא אסרו את שכרם? והניח קושיא זו ב"צריך עיון".

באמרי צבי, כתב לישוב, שהרי לדעת רש"י, הגם שמותר לקדש אשה בדמי ערלה, מכל מקום אסור לו עצמו ליהנות מהם. ואם כן, הסתפקו התוספות, האם גם בשכר ערלה גזרו חכמים לאסור לפועל עצמו ליהנות מהם, או שמא,

שביעית, והרי נאמר בשביעית "לאכלה" ולא לפחורה, כדלעיל?

יש לומר, דיהביה ניהליה בצד היתר. ישלם להם את השכר באופן המותר, דהינו, יתן להם אותו כמתנת חנם.

כדתנן, כעין מה ששנינו במסכת מעשר שני (פרק ג' משנה א'): "לא יאמר אדם להבירו העלה לי פירות הללו, של מעשר שני, לירושלים, לחלק. כלומר, על מנת ליטול מהם חלק בשכרך. שהרי אסור לפרוע חובו בפירות מעשר שני.⁽²⁰⁾

אבל אומר לו, כלומר, מותר לומר לו, העולם לאוכלם ולשתותם בירושלים. שהרי הוא כמזמינו לאכול עמו ביחד, ובאופן זה, שנותנין זה לזה מתנה של חנם, אין איסור.

ואף כאן, השמיענו התנא שיכול לתת לפועלים מפירות שביעית כמתנת חנם.⁽²¹⁾

ואלא תאמר, שהברייתא עוסקת במקרה שעשו מלאכה אסורה בפירות שביעית, כגון שהביאו יותר מדאי פירות בבת אחת⁽¹⁹⁾ ובא התנא ללמדנו דקדוש שכן בקדושת שביעית.

אף אם תפרש כך קשה, ומי קדוש? האם באמת שכן נתפס בקדושת שביעית?!

והרי תנן (שביעית פרק ח' משנה ד'), "האומר לפועל הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום, שכרו מותר. אך אם אמר לקוט לי ירק בו היום, שכרו אסור" כדלעיל. ומוכח שלא קנסו את העושה מלאכה אסורה בפירות שביעית, ולא אסרו את שכרו.

אמר אביי, לעולם הבריתא עוסקת במקרה שעשו מלאכה מותרת בפירות שביעית, ובא התנא ללמדנו שיהבינן ליה [מותר לשלם להם] שכר מפירות שביעית.

ודקא קשיא לך, כיצד ישלם להם מפירות

20. רש"י מפרש, שגם אם השליח יאכל את הפירות בירושלים, כדין פירות מעשר שני, אסור לשלם לו בפירות מעשר שני. כיון שאסור לפרוע חובו בפירות מעשר שני.

ברם, התוספות הסיקו, שאם השליח יאכל את הפירות בקדושה בירושלים כדין מעשר שני, מותר לפרועו בפירות. ולא אסרו אלא דרך חילול, שיהיו חולין אצל השליח.

הרמב"ם בפירוש המשניות מפרש, שאסור לומר לו העלה את הפירות לירושלים על מנת שתיתול מהן חלק, כיון שיהיה כמי שנתן פירות מעשר שני שכר למי שהעלם, וזה אסור לפי שהוא בעצמו חייב להגיעם שם.

21. לכאורה קשה, אם כן מדוע התנא מדבר דוקא בפועלים שעשו מלאכה בפירות שביעית,

אך לדעת הרמב"ן והריטב"א, בעינין שגם חליפי פירות השביעית יאכלו בקדושת שביעית, ואי לאו הכי היא כסחורה. ועיין עוד בזה להלן (סב' ב'), בסוגיא ד"דבי רב ינאי זיף" וכו'.

19. עיין רמב"ם (שמיטה ויובל פרק ד' הל' כד'), "מצות עשה להשמיט כל מה שתוציא הארץ בשביעית. שנאמר "והשביעית תשמטנה ונטשתה". וכל הנועל כרמו או סג שדהו בשביעית, ביטל מצות עשה. וכן אם אסף כל פירותיו לתוך ביתו. אלא יפקיר הכל, ויד הכל שוין בכל מקום. שנאמר "ואכלו אביוני עמך". ויש לו להביא לתוך ביתו מעט כדרך שמביאין מן ההפקר, חמש כדי שמן, חמשה עשר כדי יין, ואם הביא יתר מזה מותר".